

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XVIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**PROCEEDINGS
of the XVIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**2023
Астана**

УДК 001+37
ББК 72+74
G99

**«GYLYM JÁNE BILIM – 2023» студенттер мен жас ғалымдардың
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XVIII
Международная научная конференция студентов и молодых
ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2023» = The XVIII International
Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE
BILIM – 2023». – Астана: – 6865 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-337-871-8

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001+37
ББК 72+74

ISBN 978-601-337-871-8

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023**

**ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРДЫҢ БАСПАҒА ЖАРИЯЛАУ
БЕЛСЕНДІЛІГІН САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ**

Зәмірбекқызы М.

zamirbekkyzy_m@cpi.nis.edu.kz

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ докторанты, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Ж. Бұлақбай

Қазіргі таңдағы ғылыми қызмет нәтижелерін бағалау мәселелері әртүрлі деңгейде талқыланады. Мемлекеттер арасындағы жаһандық бәсеке жағдайында заманауи стандарттарға сәйкес зияткерлік және ғылыми дамуы тұрғысынан жұмыстарды жоғары оқу орындарда жүргізуді қамтамасыз етеді. Мемлекеттің инновацияға деген ішкі қабылеті адами әлеуетке тікелей байланысты. Әлемдік деңгейдегі жоғары оқу орындарының рейтингін жүргізудегі басты критерийлердің бірі болып профессор – оқытушылар құрамы, қызметкерлер мен студенттердің халықаралық деңгейдегі басылымдардағы мақалалардың шығарылуы және дәйексөз ретінде авторлармен сілтеме жасалуы анықталынады. Бұл өз кезегінде рейтингтер тұрғысынан ғылыми потенциалға ерекше назар аударылатыны байқалады. Аталған мақаланың мақсаты қазақстандық жоғары оқу орындары жүйесін қаржыландырудың бөліп таралуы негізінде ғылыми өнімділігіне салыстырмалы талдау жүргізу болып табылады.

Зерттеу әдістері ретінде Thomson Reuters компаниясының Web of Science (WoS), Elsevier компаниясының Scopus базаларындағы ақпараттық ресурстар мен Quacquarelli Symonds (QS) деректерін қолдану негізінде жүргізіледі.

Қазақстан Республикасының ғылымын дамытудың 2022 – 2026 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы заңына сәйкес университеттердегі ғылым елдің ғылыми-техникалық қызметінің түйінді элементтерінің бірі болып табылатындығы қарастырылады [1].

2022-2023 оқу жылының басындағы жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімдегі оқытушылар саны 36 404 адам, оның ішінде магистрлер – 14 256 (39%), ғылым кандидаттары – 10 456 (29%), доценттер – 4 697 (13%), философия докторлары (PhD) – 3 732 (10%), ғылым докторлары – 2 656 (7%), профессорлар – 2 218 (6%) және бейін бойынша докторлар – 272 (1%) құрады [2]. Бұл өз кезегінде жас ғалымдардың оқыту мен ғылыми зерттеулерге жұмылдырумен байланысты олардың үлесінің артқанын көрсетеді.

Ғылыми – зерттеу белсенділік деңгейін анықтаудың басты көрсеткіштерінің бірі болып баспаға жариялау саны болып есептеледі. Аталған көрсеткіш бойынша 2021 жылдағы қазақстандық жоғары оқу орындарының 2021 жылдағы Scopus, Web of Science (WoS) базаларындағы баспаға шығару саны, 2022 жылғы Scimago IR орны 1- кестеде көрсетілген.

1-кесте -Қазақстандық жоғары оқу орындардың баспаға шығару көрсеткіші

Университет	Scopus	WoS	Квартиль	Қазақстандық деңгейдегі Scimago IR орны, 2022	Халықаралық деңгейдегі Scimago IR орны, 2022
әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	4586	3062	Q1	2	707
Назарбаев университеті	4176	3673	Q1	1	655

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2453	1623	Q1	5	726
Қ.И. Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	1610	832	Q1	7	732
Қазақ ұлттық аграрлық университеті	701	272	Q1	6	731
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті	649	325	Q2	12	766
Мұхтар Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	624	480	Q4	13	771
Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	611	653	Q2	8	738
Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті	561	348	Q4	11	764
Қазақстан-Британ техникалық университеті	395	464			
С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	568	246	Q1	5	726
Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университет	532	374	Q2	8	738
С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	401	337	Q1	4	722
Алматы энергетика және байланыс университеті	389	222	Q1	3	708
С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті	328	180			
Астана медицина университеті	277	192			
Халықаралық ақпараттық технологиялар университеті	246	144			
Шәкәрім атындағы Семей мемлекеттік университеті	239	99			
Нархоз университеті	237	86			
КІМЕР	197	170			
Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	220	112			
М.Х.Дулати атындағы Тараз өңірлік университеті	209	140			
Сүлейман Демирел атындағы университет	198	128			
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік аймақтық университеті	189	114			
І. Жансүгіров атындағы Жетісу университеті	174	51			
Сәрсен Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан мемлекеттік университеті	159	71			
Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	157	95			
Есенов университеті	157	75			
Қарағанды индустриялық университеті	105	52			
Тұран университеті	122	95			

Дәулет Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті			Q2	9	747
Барлығы	21470	1415			

1- кестеден Назарбаев Университеті, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Scopus, WoS дректер қорында алдыңғы үштікке орналасқан. Аталған университеттердің баспаға жариялаудың жалпы санынан 54,1% құрайды.

Дәйексөздер туралы деректерді талдау ғылыми қызметті бағалаудың бір әдісі ретінде қарастырылғандықтан ғылымның дамуына үлесін анықтауға мүмкіндік береді. Әлемдік университеттердің QS University Rankings рейтингінде дәйексөз индексі (20%) қарастырылады. Қазақстандық жоғары оқу орындардың ішінде әл - Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті 2023 жылғы көрсеткіш бойынша (1,3; 150 орын) қамтиды. Дәйексөздерді қолдану көрсеткіші бойынша қазақстандық жоғары оқу орындарының қорытындысы 2-кестеде берілген.

2-кесте - Қазақстандық жоғары оқу орындарының дәйексөз индексі, 2021 – 2023

Университет	2021	2022	2023
әл - Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті	1,4	1,3	1,3
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті	1,5	1,3	1,4
Мұхтар Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	1,3	1
Қ.И.Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті		1,4	1,4
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті		1,1	1,1
С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті		1	1
Қазақ ұлттық аграрлық университеті		1	1,1
Алматы технологиялық университеті			1
Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті			1,2
Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университет		1	1
Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлемдік тілдер университеті		1	1
С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті		1,2	1,3
КІМЕР		2,2	3
С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті		1,2	1,7
Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті		1,3	1,2
Қазақстан-Британ техникалық университеті		1,3	1,4
Ескерту: [3] әдебиет көзі негізінде құрастырылған.			

Әлемдегі ең үздік ғалымдарды анықтауда Elsevier баспасымен Стэнфорд университетінің сарапшылары құрастырған «Әлемдегі ең беделді ғалымдардың 2%» (World's

Top 2% Scientists) рейтингі екі дерекқорды қамтиды. «Әлемдегі ең беделді ғалымдардың 2%» рейтингінің бірінші рейтингі өз мансабында жұмыстарына ең көп сілтеме жасалған ғалымдар қатары, екінші рейтингі соңғы жылдағы жұмыстарына ең көп сілтеме жасалған ғалымдар қатары көрсетіледі. Аталған рейтингте Қазақстан 82 орынға иеленіп, қазақстандық 1434 ғалымнан «Болашақ» бағдарламасының түлегі, ҚР Ұлттық ғылым академиясының академигі, физика-математика ғылымдарының докторы, профессор Р. Мырзакулов 2021 жылғы жұмыстарына ең көп сілтеме жасалған ғалым ретінде тіркелді. Кестеден әлемдегі ең беделді ғалымдардың рейтингіндегі қазақстандық оқу орындарының ғалымдарының саны 3 -кестеде берілген [4].

3-кесте -Әлемдегі ең беделді ғалымдардың рейтингіндегі қазақстандық оқу орындарының ғалымдарының саны, 2023

Университет, институт атауы	Ғалымдардың 2% рейтингі	Ғалымдардың 10% рейтингі	Ғалымдардың 20% рейтингі	Ғалымдардың 30% рейтингі
әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	0	1	3	10
Назарбаев университеті	0	15	43	73
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1	8	9	15
Қ.И. Сәтбаев атындағы Қазақ техникалық зерттеу университеті	0	2	2	5
Қазақ ұлттық аграрлық университеті	0	0	2	5
Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті	0	0	0	2
С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	0	0	0	1
КІМЕР	0	0	0	1
Биотехнология ұлттық орталығы	0	0	1	1
Барлығы	1	26	60	113
Ескерту: [4] әдебиет көзі негізінде құрастырылған.				

Қорытындылай келе, елдің индустриалды – инновациялық тұрғыдан дамуында қазақстандық жоғары оқу орындарының әлемдік ғылыми -білім беру кеңістігіндегі маңызды факторларының бірі мақалаларды баспаға жариялау және дәйексөздерді қолдану табылады. Бұл жекелеген қазақстандық оқу орындарының әлемдік деңгейдегі университеттер рейтингінде деректер қорында индексстеу көрсеткішін дамыту бойынша стратегиясын жүзеге асыруды қарастыруға мүмкіндік береді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының ғылымын дамытудың 2022 – 2026 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 25 мамырдағы № 336 қаулысы, URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2200000336>

2. Официальный сайт Министерства высшего образования и науки, URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/stat/press/news/details/476731?lang=ru>
3. Официальный сайт QS Top Universities, URL: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2023>
4. AD Scientific Index Ltd. World Scientist and University Rankings, February 23 2023, URL: <https://www.adscientificindex.com/pdfs/toplists/kazakhstan-top-scientists.pdf?v1676059355>

АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОБЗОР РЫНКА КОЛЛЕКТИВНЫХ ФОРМ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Каратаева Асель Талгаткызы, магистрант
aselkarataeva8@gmail.com

Научный руководитель: Сейткадиева Аружан Мукатаевна, д.э.н,
профессор

НАО «Университет Нархоз», г. Алматы, РК

Аннотация. В статье дается определение коллективным инвестициям, рассмотрены их основные формы, изучены функции коллективных инвестиций в экономическом росте страны, а также приведен аналитический обзор рынка паевых инвестиционных фондов в Республике Казахстан на современном этапе.

Ключевые слова: коллективные формы инвестирования, диверсификация активов, паевые инвестиционные фонды, ценные бумаги.

За годы, прошедшие с момента обретения независимости, Казахстан проделал большую работу в области инвестиций. В первые несколько десятилетий своего суверенитета республика активно принимала предложения иностранных инвесторов вложить средства в новые перспективные проекты. В период становления Казахстан нуждается во внешней поддержке, и точный приток иностранных инвестиций может способствовать нормальному развитию экономики страны и даже в определенной степени стать движущей силой роста. Сегодня Казахстан предлагает новые возможности и огромный прибыльный инвестиционный потенциал. Республика занимает важное стратегическое положение, имеет хорошую деловую среду, защиту прав инвесторов и инвестиционные стимулы. При этом инвестирование в Казахстане сменило вектор и в стратегическом развитии направлено на привлечение внутренних инвесторов путем коллективного инвестирования.

С точки зрения экономики термин "коллективное инвестирование" относится к такого рода плану организации инвестиционного бизнеса, под управлением профессиональных менеджеров свободные средства людей сознательно и целенаправленно накапливаются в пул, чтобы в дальнейшем инвестировать в различные финансовые инструменты и получать от этого прибыль. Функции коллективных инвестиций включают в себя функции, показанные на рисунке 1.

Сегодня существуют различные институты коллективного инвестирования:

- страховые компании,
- пенсионные фонды,
- кредитные потребительские кооперативы (кредитные союзы),
- инвестиционные банки,
- инвестиционные фонды [2, с. 37].